

- 246 с.
3. Гречка В.С. Традиційні походи в природу (Методичні поради). – К.: Рад. школа, 1964. – 63 с.
 4. Даринский А.В. Методика преподавания географии. – М.: Учпедгиз, 1958. – 412 с.
 5. Жадан В.І. та ін.. Як вивчати свій край. – К.: 1981. – 62 с.
 6. Истомин П.И. Туристская деятельность школьников: вопросы теории и методики. – М.: Педагогика, 1987. – 95 с.
 7. Картель Л.М. Методика викладання природознавства в IV класі. Пос. для вчителів, - К.: Рад. школа, 1976. – 149 с.
 8. Костиця М.Ю. Практикум з географічного краєзнавства. – К.: Рад. шк., 1979. – 160 с.
 9. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм: Навч. пос-к, - К.: вища шк., 1994. – 191 с.
 10. Методика обучения географии в средней школе. / Под ред. А.Е. Бибик и др. – М.: Просвещение, 1968. – 390 с.
 11. Методика позакласної роботи з географії. / За ред. М.П. Откаленка – К.: Рад. школа, 1974. – 190 с.

ЖАДАН Н.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ПРИ ЗДІЙМАННІ РІВНЯ ЧОРНОГО МОРЯ В МЕЖАХ БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність проблеми та зв'язок з важливими практичними задачами. Протягом останніх років з'являється все більше прогнозів, що вказують на можливість в майбутньому значного підвищення рівня Світового океану з катастрофічними швидкостями [2]. Більшість методів прогнозу вказує на активізацію в часі росту рівня Світового океану, причому у геометричній прогресії. Якщо ці прогнози збудуться, то може бути завдано суттєвої втрати структурі прибережно-морської системи, її природним ресурсам, господарським об'єктам, що розташовані в береговій зоні морів. Відповідно, такі негативні процеси торкнуться і берегової зони Чорного моря, в межах України та Херсонської області взагалі.

Аналіз публікацій за вказаною проблематикою показав, що питання берегозахисних заходів, спрямованих на оптимізацію природокористування, розроблялося як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, через те, що на перший погляд регіональна проблема насправді несе глобальний характер, причому екологічного та економічно-соціального характеру.

Метою роботи є проаналізувати можливі наслідки здійснення рівня Чорного моря в межах берегової зони Херсонської області та визначити найоптимальніший шлях господарювання в специфічних динамічних гідрологічних умовах.

Для досягнення мети доцільно розв'язати наступні **завдання**:

1. Визначити значення сучасних кліматичних змін для розвитку коливань рівня Світового океану.
2. Визначити особливості розвитку берегової зони в умовах коливань рівня Світового океану.
3. Проаналізувати сучасний стан берегової зони Херсонської області за умов поступового здійснення рівня Чорного моря.

4. Визначити небезпечні ділянки приморського суходолу, які будуть затоплені першими та надати певних рекомендацій щодо оптимізації природокористування в береговій зоні регіону дослідження.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх десятиліть в усьому світі однією з самих актуальних проблем є проблема зміни клімату Землі, та вплив цих змін на різноманітні елементи і компоненти природи, і, як наслідок, на умови проживання людини. Особливо чутливий до кліматичних змін рівень Світового океану, який, у свою чергу, завдає потужного впливу на берегову зону [1]. На відміну від багатьох складових частин географічної оболонки, берегова зона постійно відчуває на собі зміни, які визначаються напрямками та темпами зміни рівня.

Берегова зона являє собою складне утворення, в межах якого відбувається дуже потужна взаємодія між морем та суходолом. В період попередніх 150-200 років простежувалися істотні зміни клімату на нашій планеті. Небезпечним є те, що навіть при піднятті рівня Світового океану на 40 – 50 см значно збільшаться швидкості руйнування берегової смуги. Почнуть руйнуватися акумулятивні форми берегового рельєфу, які захищали від хвиль відкритого моря значні за площею лагуни, лимани та естуарії. Екосистеми цих водоймищ опиняться під загрозою значних змін, а можливо і повного зникнення.

Регіоном дослідження коливань рівня Чорного моря була берегова зона Херсонської області, значна частина якої розташована в межах Дніпровсько-Каркінітської берегової області.

Для берегової зони регіону дослідження характерним є домінування нехвильових факторів розвитку, серед яких домінуюче місце посідають неперіодичні короточасні коливання рівня синоптичної природи.

Взагалі, коливання рівня прибережних вод Чорного моря, в межах берегової зони регіону дослідження, можуть бути пов'язані як з періодичними явищами, так із неперіодичними.

На основі аналізу літературних джерел та матеріалів польових досліджень можна стверджувати, що в дослідженому регіоні значні коливання рівня відбуваються лише під час дії вітру з швидкістю більше за 10 м/с. Здіймання рівня моря призведе до пасивного затоплення дуже низьких ділянок берегового суходолу.

За контрольні ділянки були взяті північні берега Ягорлицької затоки, в межах Кінбурнського півострова на схід від села Покровка, а також берега в межах південної частини затоки біля ділянки Свободний Порт. На обох ділянках швидкість абразії берегової зони дорівнює $W_a = 0,2$ мм/рік, нахил підводного схилу коливається біля $i_n = 0,003$, а швидкість відносного здіймання рівня $K_v = 3,5$ мм/рік. Розрахунок проводився за формулою $I_h = (W_a * i_n) \pm K_v$. Відповідно $I_h = 0,6$ мм/рік, в середньому за багатолітній період, різниця між K_v та I_h дорівнює 2,9 мм/рік. Саме тому, рівень моря здіймається у 5,8 разів швидше ніж поглиблюється підводний схил та переробляється рельєф берегової зони. Аналізуючи різноманітні сценарії здіймання рівня в умовах дії різних факторів, можливо зробити прогноз, що до 2100 року висота затоплення може скласти 0,5 м, 1,0 м та 2,0 м вище за ординар 1990 року [3].

Найбільш небезпечною ділянкою в цьому сенсі є вузька частина перешийка Гіркий кут та берега Джарилгацької затоки. На цих частинах фіксуються найбільші пвидкості абразії в регіоні, а це може призвести до зникнення перешийка, та перетворення півострова на острів. Щоб запобігти цьому в межах перешийка були побудовані захисні споруди зі старих шин та залізобетонних споруд. Ці споруди на деякий час стабілізували ситуацію, але катастрофічні здіймання рівня останнього часу показали, що берегозахисні споруди в цьому регіоні повинні мати інший вигляд.

Найбільш доцільними повинні бути не системи берегозахисних споруд, а раціональна система розташування антропогенних об'єктів, яка повинна враховувати ступінь потенційної можливості затоплення відповідної території під час як штормових нагонів так і під час довготривалих підйомів рівня моря.

Висновок. Для оптимізації природокористування на потенційно небезпечних ділянках, насамперед потрібно визначити найбільш раціональний спосіб розташування різноманітних антропогенних об'єктів в прибережних територіях. Недоцільно проводити будь-які довготривалі види антропогенної діяльності на небезпечних за висотою територіях. На потенційно небезпечних територіях, повинна проводитись лише тимчасова або сезонна діяльність, здебільше природоохоронної, рекреаційної та сільськогосподарської спрямованості.

Література:

1. Богуславский С.Г., Кубряков А.И., Иващенко И.К. Изменения уровня Черного моря // Морской гидро-физ. журнал. - 1997. - № 3. - С. 47 - 57.
2. Волощук В.М., Скрипник М.П. Глобальний парниковий ефект і кліматичні умови України // Вісник АН України. - 1993. - № 3. - С. 32-44.
3. Шуйский Ю.Д. Волновое влияние на берега морей на фоне современных изменений климата // Доповіді Національної Академії наук України.-1996.- №10.-с.119-122.

КОЗЛОВЕЦЬ А.

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СМЕРТНОСТІ У РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУПАХ НАСЕЛЕННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Починаючи з 1991 року в Україні спостерігається ускладнення демографічної ситуації. Незважаючи на ряд заходів законодавчого та економічного характеру, позитивних відчутних зрушень в цьому питанні не спостерігається. Про актуальність теми свідчить і той факт, що відбуваються парламентські слухання стосовно демографічної кризи в Україні, а політичні партії включають питання подолання демографічної кризи до своїх програм, на державному рівні вже проводяться певні заходи щодо стимуляції народжуваності тощо. Демографічна криза поглиблюється як в Україні в цілому, так і в Херсонській області зокрема, а вживаних заходів недостатньо для її подолання [1]. Важливим показником, який слід враховувати при подоланні демографічної кризи, розробці та реалізації соціальних